

SKOLU TĪKLA REFORMA UN TĀS IETEKME UZ KRUSTPILS NOVADA BUDŽETU *REFORM OF SCHOOL NETWORK AND ITS IMPACT ON KRUSTPILS COUNTY BUDGET*

Baiba Voltmane

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, baiba.voltmane@gmail.com, Jēkabpils, Latvija

Zinātniskā vadītāja: *Iveta Mietule Dr.oec. profesore*

Abstract. School network reform, lately is a topical question that in an everyday hurry can be heard about in teacher conversations, also in news, when politicians actively analyze the school network reform necessity in Latvia. About the fact, that the school network is not optimal and, that reform or other kinds of change is necessary, it is pointed out in this moments student grades at school and the percentage of students, that get into any universities to continue their studies. The high maintenance costs are the reason, to make some changes. Krustpils county is no exception - there, are also schools that work with a small student count and large maintenance costs.

Keywords: costs, education, Krustpils county, reform, school.

Ievads

Izglītības un zinātnes ministrija ir galvenā valsts pārvaldes iestāde izglītības nozarē. Tieši šī ministrija šobrīd aktīvi analizē un pārstāv savu izstrādāto skolu tīkla reformu, kas paredz būtisku skolu skaita samazinājumu Latvijā, jo skolēnu skaits ir samazinājies. Toties, lai izpildītu solījumus un palielinātu pedagogiem algu par likmi, pašvaldības ir mudinātas pieņemt lēmumus pa skolu skaita samazināšanu, lai pie esošās mērķdotācijas apmēra spētu palielināt pedagogiem algas. Arī lielās skolu uzturēšanas izmaksas ir iemesls, lai veiktu kādas izmaiņas. Krustpils novads nav izņēmums – arī tur ir skolas, kas darbojas ar mazu skolēnu skaitu un lielām izmaksām.

Pētījuma aktualitāte. Skolu tīkla optimizācija Latvijā ir nepieciešama, jo straujā iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ, mazās lauku skolās ir mazs skolēnu skaits, kā rezultātā skolu uzturēšanas izmaksas uz vienu skolēnu ir nesamērīgi augstas. Tā kā pašvaldībām budžets ir ierobežots, tad tās meklē risinājumus izdevumu samazināšanai. Diemžēl skolu tīkla reformas ietvaros lēmumi slēgt skolas būs viennozīmīgi politiskie lēmumi, pašvaldību deputātiem ir jāizprot kādi ieguvumi un zaudējumi ir sagaidāmi pieņemot šādu politisko lēmumu.

Pētījuma laika periods. Pētījums veikts par 2015. – 2017. gadu.

Pētījuma mērķis. Analizēt Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavoto iespējamo skolu tīkla optimizācijas plānu, salīdzināt to ar Krustpils novada pašvaldības datiem un sniegt savu skatījumu par skolu tīkla optimizāciju Krustpils novadā.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) analizēt Izglītības un zinātnes ministrijas publicēto skolu tīkla optimizācijas plānu;
- 2) izpētīt skolu tīklu Krustpils novadā, skolēnu skaitu;
- 3) veikt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus.

Pētījuma objekts. Skolu tīkla reforma.

Pētījuma priekšmets. Skolu tīkla reforma Krustpils novadā.

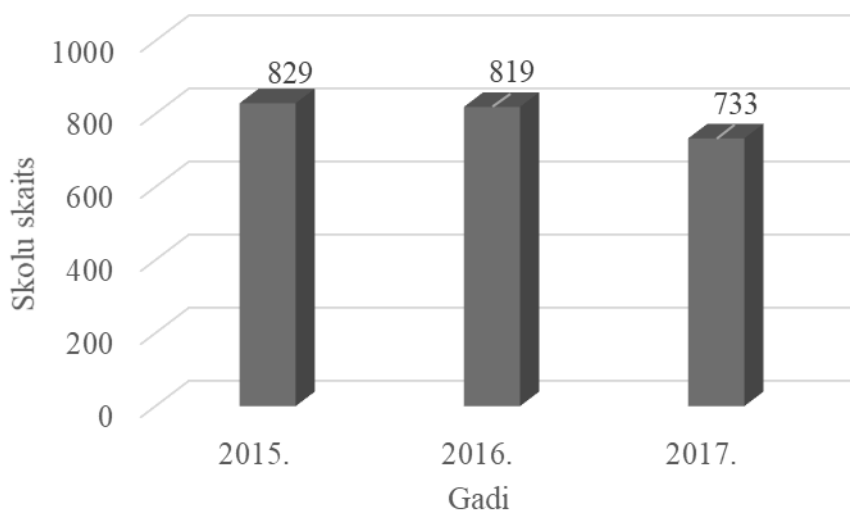
Darbā tiks pielietotas šādas metodes - grafiskā metode, monogrāfiskā jeb aprakstošā metode, iegūto datu analīze, statistiskās analīzes metodes.

Izglītības sistēma Latvijā

Izglītības un zinātnes ministrija ir galvenā valsts pārvaldes iestāde izglītības nozarē. Ministrijas galvenās funkcijas ir izstrādāt izglītības, zinātnes, sporta, jaunatnes un valsts valodas politiku, organizēt un koordinēt izglītības, zinātnes, sporta, jaunatnes un valsts valodas politikas īstenošanu, kā arī veikt citas ārējos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju – izglītotu, veselīgu, fiziski un garīgi attīstītu, patriotiski noskaņotu personību – ilgtspējīgu labklājību un vienotu Latvijas sabiedrību. Ministrija

nodrošina sabiedrības informēšanu par izglītības sistēmas aktualitātēm, pieņemto lēmumu skaidrošanu un saikni ar sabiedrību, ievērojot administrēšanas procesa labākās tradīcijas un pārskatāmas valsts pārvaldes darbības pamatprincipus (*Izglītības un zinātnes ministrija, 2016a.*).

Skolu skaits Latvijā 2015. gadā bija 819, kas ir par 10 izglītības iestādēm mazāk nekā 2014. gadā (*Izglītības un zinātnes ministrija, 2016a.*). Savukārt 2016./2017. mācību gada sākumā Latvijā bija 733 pašvaldību dibinātas izglītības iestādes (*Studente, Dambe, 2017.*).

1.attēls. Skolu skaits Latvijā 2015. – 2017. gadā (autores veidots pēc Izglītības un zinātnes ministrija, 2016a.)

Skolu skaits pēc skolu tīkla reformas noteikti vēl samazināsies, bet toties būs stiprinātas skolas, kur skolēni varēs iegūt labu izglītību.

Pēc IZM veiktā pētījuma mazākās skola valstī ir Priekuļu sākumskola Preiļu novada Priekuļos ar tikai deviņiem skolēniem, Konstantinovas sākumskola -12 skolēnu un Launkalnes sākumskolas – 14 skolēni. Mazākā pamatskola ir Dunavā - 17 skolēni, savukārt mazākā vidusskola ir Istras vidusskola ar 49 skolēniem (*Izglītības un zinātnes ministrija, 2016a.; Izglītības un zinātnes ministrija, 2017.*).

Kopumā Latvijā ir 14 skolas ar skolēnu skaitu zem 25 skolēniem, 76 skolās tas nepārsniedz 50, bet 222 skolās ir mazāk par 100 skolēniem. 152 skolās skolēnu skaits lielāks par 500 (*Izglītības un zinātnes ministrija, 2017.*).

2005. gadā bija noteikts minimālais skolēnu skaits klasēs. Bet šie MK noteikumi vairs nav spēkā un 2017. gada vasarā netika atbalstīti jauni noteikumi par minimāliem skolēnu skaitiem klasēs. 2005. gadā bija noteikts, ka vispārējās izglītības iestādēs (izņemot vakara (maiņas) skolas) ir jābūt šādam skolēnu skaitam:

- republikas pilsētās - 15-30;
- rajonu pilsētās un pilsētās ar lauku teritoriju - 12-30;
- pārējās apdzīvotās vietās - 8-30 (*Noteikumi par minimālo..., 2005*).

Šie lieli diapazoni ir bijuši noteikti, jo Latvijā ir atšķirīgi skolu lielumi, un nevar noteikt vienādu skolēnu skaitu gan pilsētas skolā, gan lauku skolās.

Tai pat laikā salīdzinājumam ar Ņujorkas skolām, kur minimālie skolēnu skaiti klasēs ir šādi:

- bērnudārzā un sākumskolās līdz 3. klasei – 20 skolēni;
- pamatskolās – 21 – 23 skolēni;
- vidusskolās un augstskolās – 21 – 23 skolēni (*The Campaign for Educational Equity, 2012*).

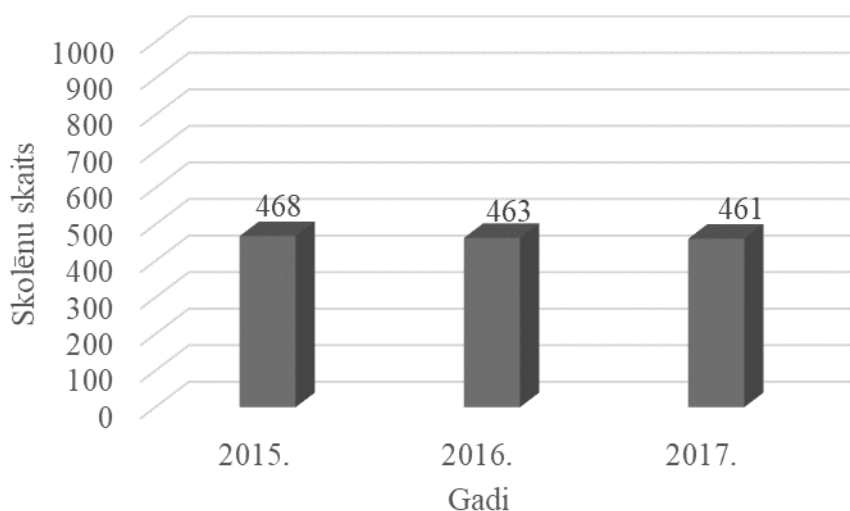
Darba autore uzskata, ka klasēs, kur ir liels skolēnu skaits – virs 25 skolēniem un mazs skolēnu skaits – zem 10 skolēniem, darba kvalitāte ir zema. Tas izskaidrojams ar to, ka klasēs

ar lielu skolēnu skaitu – skolotājs nespēj mācību stundas laikā veltīt visiem vienādu uzmanību un šādās klasēs gandrīz vienmēr ir kādi skolēni, kas netiek līdz stundas tēmai, savukārt klasēs, kur ir maz skolēnu – uzmanība no skolotāja tiek pārāk daudz veltīta katram skolēnam, kas pēc tam nākotnē var radīt problēmas attiecīgā skolēnam, jo viņš ir pieradis pie nemitīgas uzmanības, taču augstskolās šo uzmanību vairs neviens pasniedzējs individuāli nevelta.

Situācija Krustpils novadā

Krustpils novads tika izveidots 2009. gadā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot Atašienes, Kūku, Krustpils, Mežāres, Variešu un Vīpes pagastus.

Novadā ir 7 izglītības iestādes – 1 sākumskola, 4 pamatskolas, 1 vidusskola un 1 speciālā internātpamatskola.

2.attēls. Skolēnu skaits Krustpils novada skolās 2015. – 2017. gadā

Pēc Krustpils novada pašvaldības datiem skolēnu skaits novada skolās ir samazinājies par 7 skolēniem. Šajos datos nav ņemts vērā skolēnu skaits pirmsskolas grupās un speciālajā internātpamatskolā.

Izmaksas pa šiem gadiem ir tikai palielinājušās, jo 2016. gadā tika noteiktā minimālā alga pedagogiem par slodzi 620 EUR, kas radīja būtisku izmaksu pieaugumu, jo pašvaldībā ir daudz pedagogu, kas tiek apmaksāti no pašvaldības budžeta, kā arī citas izmaksas ir palielinājušās. Ja 2015. gadā vidējās izmaksas uz vienu izglītojamo bija 93,90 EUR, tad 2016. gadā tās jau bija 96,97 EUR uz vienu izglītojamo. Ar 2017. gada septembri minimālās pedagogu algas tika paaugstinātas līdz 680 EUR.

Paredzams, ka šīs izmaksas turpinās augt, jo 2017. gadā bija palielinājušās ēdināšanas izmaksas, kas pašvaldībā ir diezgan būtiskas, jo ēdināti no pašvaldības budžeta tiek visi 5. – 6. klašu skolēni, kā arī pirmsskolas bērni, pārējās klasēs tikai Krustpils novada bērni.

Skolās pedagogu ir daudz, kam ir nepieciešams paaugstināt algu par likmi, kā arī telpu uzturēšanas izmaksas ir lielas. Veicot skolu tīkla reformu, šīs izmaksas varētu tikt samazinātas, jo pedagogu skaits attiecīgi samazinātos, jo tiktu apvienotas vai slēgtas skolas.

Analizējot IZM veikto pētījumu, kur arī tika izvērtētas skolas par dažādiem faktoriem un tika ieteikts, ka Krustpils novadā būtu jāslēdz 1 skola – Brāļu Skrindu Atašienes vidusskola, kas ir visvājākā skola Latvijā pēc vidusskolas eksāmenu rezultātiem (*Izglītības un zinātnes ministrija, 2017.*).

Pēc pieejamajiem datiem, šī Krustpils novada skola ir visdārgāk uzturamā, jo tā ir izvietota Marinzejas muižā, kas ir ļoti sena ēka, ļoti neergonomiska. Vēl joprojām ēkā tiek kurinātas krāsnis dažās klašu telpās, bet pārsvarā siltumu uztur ar elektrību, jo telpās nav iespējams ierīkot centrālo apkuri.

2018. gadā veiktā Jēkabpils pilsētas pašvaldības pasūtītā skolu tīkla optimizācijas plānā, tiek plānots Jēkabpils pilsētas pašvaldības teritorijā esošo Krustpils pamatskolu pārņemt pilsētas pārziņā un, apvienojot ar Jēkabpils 3. vidusskolu, izveidot Krustpils vidusskolu (*SIA AC Konsultācijas, 2018.*). Arī šīs izmaiņas ietekmētu skolu tīklu Krustpils novadā. Krustpils pamatskolā lielākais īpatsvars ir Jēkabpils pilsētas pašvaldībā deklarēti bērni, tikai 40 skolēni ir Krustpils novadā deklarēti. Veicot šādu skolas nodošanu Krustpils novads spētu ietaupīt naudas resursus, ko izmantot citu skolu attīstībai vai skolotāju algu paaugstināšanai.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Latvijā ir izkaisīts skolu tīkls, ar krasām skolēnu daudzuma atšķirībām skolās. Mazākā sākumskola ir ar 9 skolēniem, pamatskola ar 17 skolēniem un vidusskola ar 49 skolēniem.
2. Krustpils novadā ir 7 izglītības iestādes, 1 – sākumskola, 4 - pamatskolas, 1 - vidusskola un 1 speciālā internātpamatskola.
3. Vidējās uzturēšanas izmaksas Krustpils novada pašvaldībā 2016. gadā ir 96,97 EUR uz vienu izglītojamo.
4. Pēc IZM pētījuma tiek ieteikts Krustpils novadā slēgt vidusskolu, jo tās uzturēšanas izmaksas ir augstas, skolēnu skaits zems, kā arī eksāmenu rezultāti pēc vidusskolas eksāmeniem ir zemi.
5. Pēc Jēkabpils pilsētas pašvaldības pasūtītā pētījuma tiek ieteikts Krustpils novada pašvaldībai piederošo Krustpils pamatskolu pārņemt Jēkabpils pilsētas pašvaldības pārziņā un, apvienojot ar Jēkabpils 3. vidusskolu, izveidot Krustpils vidusskolu.

Priekšlikums

Krustpils novada pašvaldības deputātiem būtu nepieciešams izvērtēt Krustpils pamatskolas nodošanas iespējas Jēkabpils pilsētas pašvaldībai.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs (27.09.2005.)*. Ministru kabineta noteikumi Nr.735 (zaudējis spēku). <https://m.likumi.lv/doc.php?id=118006>, sk. 20.04.2018.
2. Izglītības un zinātnes ministrija (2016a). *2015. gada publiskais pārskats*. http://www.izm.gov.lv/images/parskati/IZM_2015_gada_publiskais_parskats.pdf, sk. 16.04.2018.
3. Izglītības un zinātnes ministrija (2016b). *Pētījums par mazo lauku skolu tīklu Latvijā*. <http://www.izm.gov.lv/images/statistika/petijumi/02.pdf>, sk. 16.04.2018.
4. Izglītības un zinātnes ministrija (2017). *Pētījums par optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveidi Latvijā*. <http://www.izm.gov.lv/lv/publikacijas-un-statistika/petijumi>, sk. 16.04.2018.
5. SIA AC Konsultācijas (2018). *Jēkabpils pilsētas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstības koncepcija 2015-2025*. <https://www.jekabpils.lv/lv/jaunumi/2018-04-13/jekabpili-plano-sakartot-skolu-tiklu>, sk. 24.04.2018.
6. Studente, L., Dambe, A. (11.10.2016.). *2016./2017. mācību gads skaitļos un faktos*. <http://m.lvportals.lv/visi/likumi-prakse/282417-infografika-20162017-macibu-gads-skaitlos-un-faktos/>, sk. 17.04.2018.
7. The Campaign for Educational Equity (2012). *Essential resources The Constitutional Requirements for Providing All Students in New York State the Opportunity for a Sound Basic Education*. Retrieved 16.04.2018 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED573124.pdf>

Summary

There is a scattered network of schools in Latvia, with sharp differences in the number of pupils in schools. The smallest primary school is with 9 pupils, elementary school with 17 pupils and a secondary school with 49 pupils. In Krustpils county is 7 educational institutions - 1 primary school, 4 elementary schools, 1 secondary school and 1 special boarding school. Analyzing the research carried out by the Ministry of Education and Science, where schools were evaluated for various factors, it was suggested that one school should be closed in Krustpils County – Brāļu Skrindu Atašienes Secondary School, which is the weakest school in Latvia after the results of high school examinations. In 2018, the Jekabpils City Municipality

ordered the optimization plan for the school network, it is planned to take Krustpils primary school located in the territory of Jekabpils municipality to take over the city and, merging with Jekabpils 3rd secondary school, to create Krustpils Secondary School. The largest proportion of Krustpils primary school is declared children in Jekabpils city municipality, only 40 students are declared in Krustpils county. Krustpils County Municipal Deputies would need to consider the possibilities of reforming the school network by examining the various possibilities for school reunification and reform.